

Is het Internet wel normaal?

In: I&I Nieuwe media in perspectief 21 (3) 2003)

Marianne van den Boomen

Het ziet er naar uit dat het Internet normaal is geworden. Normaal, gewoon, als vanzelfsprekend ingebed in dagelijkse praktijken van werk, commercie, studie en vrije tijd. Normaal, als stabiel medium te midden van andere media, met de normale, gebruikelijke strijd om de markt en de macht. Genormaliseerd ook: de extreme verwachtingen zijn verdwenen, vooral de utopisch optimistische. Want nee, het Internet bracht niet overal waar het opdook democratie en mensenrechten, maar wel een publiek kanaal erbij om het daarover te hebben. En nee, het veranderde niet revolutionair de wijze waarop politiek en beleid gestalte kregen en evenmin werd elke slimme nerd met een leuk idee Internetmiljonair. Ook de pessimistische verwachtingen bleken ongegrond: het Internet kluisterde niet de halve bevolking aan een porno- of gameverslaving, en evenmin maakte het de schoolkinderen dommer of de cultuur armer. Alles kwam toch nog goed, ergens in het midden op schaal van extreme vooruitgang en extreme achteruitgang.

Het lijkt een klassieke historische synthese na een heftige dialectische beweging, ingezet vanaf 1995. Opbouwend met de steeds hysterischer wordende these dat 'de wereld drastisch zou veranderen' om in 2000 te stranden op de antithese van de dotcom-crisis. Met die crash spatten alle zeepbellen uit elkaar - niet alleen de economische maar ook de politieke en sociale. Een tijdje was toen het algemene beeld 'zie je wel, dat hele Internet stelt helemaal niks voor', maar nu, anno 2003, is het beeld genormaliseerd. Je moet er niet te veel van verwachten, maar het is buitengewoon handig. Intussen is een familielid zonder e-mail even zeldzaam als een werkplek zonder Internet. Er blijkt stilletjes zelfs - bijna analoog aan de hoge e-commerce verwachtingen - flink verdiend te worden aan het Internet. Maar het is normaal geworden, niks om in vette krantenkoppen te zetten.

Toch is het de vraag of dat genormaliseerde beeld wel klopt. Zou het niet kunnen dat de wijze waarop we normaliteit definiëren juist in het geval van Internet helemaal niet op gaat? Normaliteit vatten we vaak letterlijk op als een statistische normaalverdeling. Dit is de bekende *bell curve*, een klokvormige curve, met aan de uiteinden relatief kleine incidenties met een extreem lage of een extreem hoge score op een bepaalde meetbare variabele, en een brede meerderheid die zich clustert rondom de middenmoot. Die brede middenmoot rondom het gemiddelde definieert als het ware wat als normaal wordt beschouwd. De verdeling van IQ over de mensen is het bekendste voorbeeld van zo'n normaalverdeling: relatief weinig mensen met een heel laag IQ, relatief weinig mensen met een heel hoog IQ, en een grote middenmoot die erg dicht in elkaars buurt ligt qua score. IQ is natuurlijk opgebouwd uit meerdere factoren, maar de verdeling van die factoren over mensen is in feite *random*, zodat slechts een minderheid van pechvogels en een minderheid van geluksvogels ontstaat, naast een middelmatige meerderheid. Je zou het kunnen zien als een democratisch principe: de overgrote meerderheid bezit als het ware met elkaar de overgrote meerderheid aan 'intelligentiekapitaal'.

Hoe anders is dit gesteld met andere vormen van kapitaal. Neem de verdeling van rijkdom en armoede over de wereldburgers. Daar bezit niet een meerderheid ook de meerderheid van het kapitaal; nee, er is een kleine groep die extreem veel bezit, en er is een overgrote meerderheid van mensen die juist heel erg weinig bezit. Er is weliswaar een soort middengroep maar die clustert niet rond het gemiddelde bij elkaar; ook daar zijn de verschillen groot. Als je het in een grafiek zou zetten, zou je geen keurige symmetrische bell curve zien, maar een steil aflopende hyperbool.

Het was de econoom Vilfredo Pareto die als eerste deze niet-normaalverdeling in de wereldeconomie benoemde. Dit is de zogeheten 80/20-regel van Pareto: 80 procent van de rijkdom op aarde is in handen van 20 procent van de mensen - en bijgevolg moet 80 procent van de mensen de overgebleven 20 procent van de rijkdommen met elkaar delen.

De 80/20-regel bleek te functioneren op meerdere fronten, bijvoorbeeld in het management: 80 procent van de winst van een bedrijf wordt gecreëerd door 20 procent van de

werknemers; 80 procent van de productklachten komt van 20 procent van de klanten; 80 procent van de besluiten wordt gegenereerd in 20 procent van de vergadertijd. En deze scheve verdeling gaat op voor veel meer dingen: criminaliteit, kosten voor de gezondheidszorg, bestuurslidmaatschappen - overall zie je een kleine groep die verantwoordelijk is voor het overgrote merendeel van de activiteit.

Hoe is het beeld als het gaat om Internet-dynamiek? Website- en weblogverkeer: 20 procent van de sites genereert 80 procent van het totale aantal hits. Productie open source materiaal: 20 procent van de gebruikers zorgt voor 80 procent voor de software. Een willekeurige virtuele gemeenschap: 20 procent van de deelnemers zorgt voor 80 procent van het berichtenverkeer. Providerverdeling: 20 procent van de providers bedient 80 procent van de markt.

De verdeling 80/20 kan hier en daar wat variëren natuurlijk, maar waar het om gaat is dat er ook - misschien wel juist - op het internet sprake is van telkens een kleine groep zorgt voor het overgrote deel van de productie en activiteit. Bepaald geen normaalverdeling. Bepaald niet random en semi-democratisch met grote min of meer geclusterde middengroepen, maar extreme verschillen. Het Internet blijkt zich niet te gedragen als een collectieve intelligentie met een normaalverdeling, maar als collectieve productie, met een volslagen scheve verdeling.

Is dat erg? Dat staat nog te bezien. Veel dynamische systemen die groeien op grond van de 80/20 regel bevorderen de kloof tussen minderheid en meerderheid. Bot gezegd: de rijken worden steeds rijker, de armen steeds armer. Sommige Internet-patronen voldoen daaraan: grote providers en grote portalen worden steeds groter, de kleintjes steeds kleiner of ze verdwijnen geheel. Maar deze patronen worden mede ingegeven door marktontwikkelingen, kapitaalinjecties en fusies, gebaseerd op de verdeling van in principe schaarse goederen, zoals klanten, bezoekers en kapitaal. Informatie - dat andere Internet-kapitaal - is echter een ander soort goed; in principe is het niet schaars. In principe is informatie net zo weinig schaars en net zo publiek als intelligentie: wat de een heeft, gaat niet per definitie af van wat de ander heeft. Integendeel: het wordt meer als je het weggeeft of deelt met anderen.

De vraag is wat er gebeurt als een schaars goed zich verbindt met een niet-schaars publiek goed, zoals op het Internet gebeurt met kapitaal en publieke informatie. Trekt de statistiek dan meer toe naar een normaalverdeling, of trekt het steeds sterker naar de 80/20-regel? Of trekt het naar een verdeling die noch normaal is noch van de 80/20-orde? Wie het weet mag het zeggen.

Het Internet mag dan zijn genormaliseerd, eigenlijk weten we er maar verdomd weinig van. We weten iets van kapitaal, en we weten iets van intelligentie, maar we weten helemaal niets van de kapitale intelligentie die Internet heet.

Marianne van den Boomen is webredacteur van De Groene Amsterdammer en docent-onderzoeker bij het Instituut voor Media en Re/presentatie (specialisatie Nieuwe Media en Digitale Cultuur) van de Universiteit Utrecht

Mail: Marianne.vandenBoomen@let.uu.nl

Homepage: <http://www.xs4all.nl/~boom>